

VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE

valtiovarainministerio@vm.fi

VM014:00/2020

Finanssiala ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on 14.2.2020 pyytänyt Finanssiala ry:n lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. Esitämme lausuntonamme seuraavaa:

1. Finanssiala ry pitää valitettavana, että vain alle vuosi sitten annettua lakia joudutaan muuttamaan jo ennen kuin se edes kaikilta osin on astunut voimaan. Tällaiset tilanteet voitaisiin välttää laajapohjaisella ja huolellisella lainvalmistelulla sekä asianmukaisilla vaikutusarvioilla. Erityisen tarpeellisia nämä ovat tilanteissa, joissa aikaan lainvalmisteluun on niukasti.
2. Esitettyjen lainmuutosten rinnalla huomiota tulee kiinnittää Tullin antamiin tiedonhakujärjestelmän teknisiin määrittelyihin, joita Tulli on viimeksi muuttanut 10.3.2020. Tämä ajaa pankit hankalaan tilanteeseen. Pankit perustavat oman teknisen työnsä Tullin määrittelyille, eikä ole kohtuullista, että niitä muutellaan loppumetreillä ja näin aiheutetaan epätoivottuja muutoksia pankkien jo käynnistämisiin hankkeisiin ja tekemiseen. EU-lainsäädännön tapaan tulisi myös kansallisesti noudattaa menettelyä, jossa tämänkaltaisten teknisten määrittelyjen viimeisen version valmistumiselle asetettaisiin sitova määräaika.
3. Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain eduskuntakäsittelyn yhteydessä linjattiin, että laki tulee rajata tiukasti viidennen rahanpesudirektiivin asettamien vaatimusten kansalliseen toimeenpanoon. Pidämme tärkeänä, että lakiesityksessä ja myös Tullin teknisissä määrittelyissä pitäydytään tässä linjauksessa, eikä pankeilta tule edellyttää muiden tietojen luovuttamista.

Esimerkkinä voidaan mainita Tullin määrittelyissä luovutettavaksi tiedoksi mainittu ”kiistetty tieto” (esim. identiteettivarkauden uhrin ilmoitus asiakkuuksista tai asioinnista, joista hän itse ei tosiasiallisesti ole vastannut). Tällainen vaatimus ylittää selvästi sekä viidennen rahanpesudirektiivin että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain vaatimukset eikä sellaista voida asettaa teknisillä määrittelyillä.

4. Lain 4 §:n 2 momentin 1 kohta (tilirekisterin osalta vastaavasti 6 §:n 3 momentin 1 kohta) on epäselvästi kirjoitettu ja esitämme sen tarkentamista. Pykälän nykyinen sanamuoto antaa mahdollisuuden tulkinnalle, ettei tietoja yritysasiakkaiden tilien käyttöoikeudenhaltijoista luovutettaisi lainkaan.

Epäselvyyttä on myös herättänyt se, pitäisikö pankkien kyetä raportoimaan eräsiirtokanaviin aktivoitujen yritystilien osalta myös tiedot niistä yrityksen työntekijöistä, joiden työtehtäviin kuuluu eräsiirtoaineistojen käsittely. Eräsiirto- palvelujen osalta pankki tyypillisesti tunnistaa yrityksen, mutta loppukäyttäjätason oikeuksia asiakasyritys hallinnoi omassa toiminnanohjaus-, monipankki- tai muussa järjestelmässään. Yksittäiseen loppukäyttäjään liittyvät tiedot ovat näin ollen selvitettävissä tarvittaessa, mutta pankki ei voi niitä tarjota tiedonhaku- järjestelmän kautta, koska ne eivät ole sen omissa järjestelmissä. Ottaen huomioon, että eräsiirtoaineistojen käsittely tapahtuu osana tarkasti määriteltyjä taloushallinnon prosesseja, emme pidä järkevänä, että yksittäisten loppu- käyttäjien hallinta vietäisiin pankkien järjestelmiin vain tiedonhakujen mahdollista- miseksi, vaan nykyinen käytäntö on riittävä.

5. Lakiehdotuksen 4 ja 6 §:ssä esitetään, että tiedonhakujärjestelmän ja tilirekisterin tietosisältöjä laajennettaisiin kattamaan myös ”matkustusasiakirjan tiedot”, joita lakiesityksessä ei kuitenkaan tarkemmin yksilöidä. Katsomme, ettei sääntelyä tältä osin tulisi muuttaa, koska:

Rahanpesulain 3 luvun 3 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaisesti säilytysvelvollisuu- den täyttämiseen riittää, että ilmoitusvelvollisella on kopio henkilöllisyyden toden- tamisessa käytetystä asiakirjasta, eikä tietoja esimerkiksi passin numerosta tai viimeisestä voimassaolopäivästä välttämättä tallenneta erikseen pankkien tai muiden ilmoitusvelvollisten järjestelmiin

Tieto matkustusasiakirjan numerosta tai viimeisestä voimassaolopäivästä ei miltään osin rinnastu henkilötunnukseen tai vaikkapa syntymäaikaan asiakasta yksilöivänä tekijänä. Matkustusasiakirjat myönnetään määräajaksi, minkä jälkeen kyseisestä numerosta ei ole hyötyä. Kaksoiskansalaisuuden omaavilla henkilöillä matkustusasiakirjoja on useampia ja voi olla sattumanvaraista, mitä asiakirjaa henkilö kulloinkin käyttää.

Matkustusasiakirjan tietojen rekisteröimisvelvoitetta ei tietojemme mukaan sisälly mihinkään muuhun kansalliseen lakiimme. Esimerkkinä yleisesti omaksutusta linjasta voidaan mainita tosiasiallisten edunsaajien tietojen rekisteröintiin sovellet- tava kaupparekisterilaki, jonka 3a § toteaa, että tilanteissa, joissa henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, rekisteriin merkitään syntymäaika.

Matkustusasiakirjan numeroa on pidettävä luonnolliseen henkilöön liitettävissä olevana tietona, minkä vuoksi se kuuluu yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamis- alaan. Ilmoitusvelvollisilla ei kuitenkaan ole pääsyä eri maiden viranomaisten yllä- pitämiin passi- tai muihin rekistereihin eikä näin ollen mahdollisuutta ylläpitää kyseistä tietoa esimerkiksi tilanteissa, joissa passi on kadonnut, varastettu tai sen voimassaolo on muusta syystä lakannut ennaikaisesti. Ottaen edelleen huomioon sen, että esim. matkustusasiakirjan numerolla ei juurikaan ole merkitystä henkilön tunnistamisen, henkilöllisyyden todentamisen tai muiden rahanpesulaissa säädettyjen velvoitteiden noudattamisen kannalta, voidaan perustellusti kysyä, täyttääkö kyseisten henkilötietojen tallentaminen ylipäätään tietosuoja-asetuksen asettaman merkityksellisyysvaatimuksen edellytykset.

Edellä mainituista syistä katsomme, että vaatimus matkustusasiakirjan tietojen lisäämisestä olisi ristiriidassa ilmoitusvelvollisiin kohdistuvien muiden oikeudellisten velvoitteiden kanssa ja sen toteuttaminen myös edellyttäisi merkittäviä muutoksia niiden tietojärjestelmiin ja toimintaprosesseihin, minkä vuoksi katsomme, että esityksestä tulisi tältä osin luopua.

6. Pidämme myös tärkeänä, että tietosuojaan liittyvät seikat muiltakin osin arvioidaan huolellisesti sekä lakiesityksen että Tullin tiedonhakuprosessille ja tili- ja rekisterille laatimien määrittelyjen osalta. Tärkeää olisi myös tuoda yksiselitteisesti esille se, että tietoja pyytävän tahon on vastattava siitä, että tietoja käytetään vain siihen tarkoitukseen, johon ne on pyydetty.

FINANSSIALA RY

Taina Ahvenjärvi